

юрид. наук, проф. В.К. Матвійчука. – К. : ВНЗ «Національна академія управління», 2014. 492 с.

5. Лоскутов Т.О. Щодо питання про процесуальну самостійність та незалежність слідчого. *Порівняльно-аналітичне право*. 2018. № 4. С. 422–424.

Антропов Б.О.

курсант 3 курсу

факультету підготовки фахівців
для органів досудового розслідування
Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ

Науковий керівник:

Бідняк Г.С.

доцент кафедри криміналістики
та домедичної підготовки

Дніпропетровського державного
університету внутрішніх справ,
кандидат юридичних наук, доцент

АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ НЕМЕДИЧНОГО ВЖИВАННЯ НАРКОТИКІВ

Злочини, пов'язані тим чи іншим чином з наркотичними речовинами, займають вагоме місце серед багатьох інших кримінальних правопорушень і відрізняються шкодою як для всього суспільства, так і для власного здоров'я правопорушника. За даними Європейського центру моніторингу у світі налічується 275 млн наркозалежних осіб, тобто 5,6 % світового населення, яке без певної допомоги стане на злочинний шлях. Вживання, розповсюдження, контрабанда, викрадення, привласнення, вимагання, посів або вирощування наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів або прекурсорів – це основні діяння з заборонними речовинами, передбачені Кримінальним кодексом України.

За офіційною інформацією Генеральної прокуратури України **про зареєстровані кримінальні правопорушення та результати їх досудового розслідування** за 2019 рік у сфері незаконного виробництва, виготовлення, придбання, зберігання, перевезення, пересилання чи збут наркотичних засобів, психотропних речовин або їх аналогів тільки за ст. 307 КК України було обліковано 6382 кримінальних правопорушень, в 2020 році станом на листопад – вже 7606 випадків [6].

Дослідженням емпіричних джерел нами встановлено, що нерідко правопорушники використовують наркотичні засоби у формі лікарських препаратів, які продаються лише за рецептом. Кримінальні правопорушення у сфері обігу, продажу чи виготовлення наркотичних засобів, стосовно незаконної видачі рецептів на право придбання наркотичних неодноразово були предметом

наукових досліджень. Так, Н.А. Лужецька зауважує, що за допомогою підробленого рецепта можна не лише придбати лікарський засіб зі вмістом певної наркотичної речовини, а й виготовити свій продукт та розповсюджувати його [5]. В цьому контексті не менш вагомою є проблематика дослідження корупційних та інші фінансових злочинів щодо придбання медичних речовин які мають обмежений обіг і продаються за рецептом. Надвисокі прибутки від їх виготовлення і розповсюдження зумовлюють підвищення попиту на наркотики.

Наркотизм, наркоманія являє собою глобальну проблему, якій притаманний світовий, міжнародний характер. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року зазначає, що використання міжнародного досвіду, який був накопичений у галузі боротьби з розповсюдженням наркотичних засобів, психотропних речовин, їх аналогів і прекурсорів, потребує певної адаптації з урахуванням національного менталітету як в законотворчості, так і в реалізації правових установлень. Осмислення можливостей використання певних методів є нагальною проблемою задля розробки дійових засобів боротьби з наркотизмом [3].

В умовах сьогодення в межах зазначеної тематики заслуговую уваги досвід Португалії. Десять років тому в законодавство про наркотики та основні принципи державної наркополітики було внесено ключові поправки, які суттєво змінили підхід до шляхів мінімізації негативного впливу наркозлочинності і наркоманії на розвиток суспільства. Замість прагнення знизити рівень наркоспоживачів шляхом покарання людей, але їх вживання більше не розглядається як кримінальне правопорушення. Португальські реформи не обмежилися тим, що зберігання наркотиків стало адміністративним правопорушенням. Вони також охопили широке коло заходів, таких як профілактика та просвіта громадськості, підвищення мотивації для відмови від подальшого вживання контрольованих речовин, зниження шкоди, лікування наркозалежних людей і допомога в соціальній реінтеграції. Результатом нового підходу стало створення комісій по стримуванню наркозалежності. Вони замінили кримінальні суди як державний орган, що займається проблемами, пов'язаними зі зловживанням психоактивних речовин. Комісії прагнуть інформувати людей й переконати їх відмовитися від вживання наркотиків. Комісії також уповноважені застосовувати цивільно-правові санкції за непокору і направляти бажаючих на лікування. Попри першочергове побоювання з приводу прийнятої в Португалії нової стратегії, дані дослідження показують, що різкого росту числа людей, які вживають наркотики, не стало, а в деяких категоріях їх чисельність навіть скоротилася. Крім того, число людей з захворюваннями, пов'язаними з наркотиками (такими як ВІЧ та гепатити В і С), в цілому знизилось [5].

В багатьох країнах світу задля боротьби з наркозлочинністю використовується підтримуюча замісна терапія. Метадонова програма функціонує і в нашій країні, головна ціль якої зняття абстинентного синдрому у наркозалежних осіб, а не надання ейфоричного ефекту наркозалежним особам.

Раніше в дослідженнях ми зазначали, що своєчасне виявлення осіб, залежних від опіоїдів, їх реєстрація і підтримуюча терапія мають ряд переваг, серед яких: по-перше, рішення медико-соціальних проблем (зменшення ризиків зараження ВІЛ, вірусними гепатитами, туберкульозом, зменшення кількості ін'єкційних наркоманів). По-друге, попередження вчинення наркотичних та інших злочинів, зокрема, проти власності (крадіжки, грабежі, розбої та ін.) [1, С.151].

Необхідність легалізації немедичного вживання психоактивних речовин підкреслюють в своїх виступах відомі діячі, зокрема, спортсмени, які стикалися з професійними травмами та, як наслідок, супроводжувались депресивними станами. Втім, ми вважаємо таку позицію сумнівною, оскільки лікування будь-якої хвороби потребує професійного підходу, а не самолікування.

Отже, для вирішення питання про вживання наркотиків або немедичне вживання варто відмітити європейський та світовий досвід. Окрім, заходів примусу, певних покарань, треба вбачати, що наркозалежні не тільки злочинці, а й і хворі. Тому, вважаємо позитивним тенденцію розширення програм замісної підтримувальної терапії, а не легалізацію психоактивних речовин.

Бібліографічні посилання

1. Бідняк Г.С. К вопросу профилактики незаконного потребления опиоидов путем использования метадоновой заместительной терапии. *Особенности расследования уголовных правонарушений по фактам немедицинского потребления наркотических средств, психотропных веществ и их аналогов: вопросы теории и практики*: материалы международной научно-практической конференции (Алмаата, 1 октября 2020 г.): НИЦ Алматинской академии МВД Республики Казахстан имени Макана Есбулатова, 2020. С. 151-15 .
2. Єдина конвенція про наркотичні засоби 1961 року з поправками, внесеними до неї згідно з Протоколом 1972 року про поправки до Єдиної конвенції про наркотичні засоби 1961 року. URL :// http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_177 [дата звернення 11.11.2020]
3. Конвенція ООН про боротьбу проти незаконного обігу наркотичних засобів і психотропних речовин 1988 року. URL :// http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=995_096 [дата звернення 08.11.2020].
4. Кримінальний Кодекс України. URL : <http://zakon.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2341-14> [дата звернення 12.11.2020]
5. Лужецька Н. А. Сучасний стан боротьби з наркоманією: медичний та правовий аспекти. *Юридичний вісник*. 2017. № 2. С. 254–260.
6. Статистична інформація Генеральної прокуратури України: URL: <https://www.gp.gov.ua>.